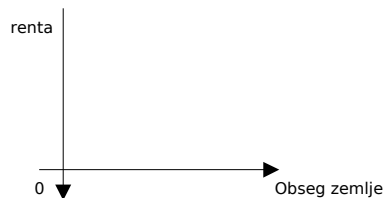

PONAVLJANJE ZA 5.KONTROLNO NALOGO! (RENTA, OBRESTI, NEPOPOLNA KONKURENCA)

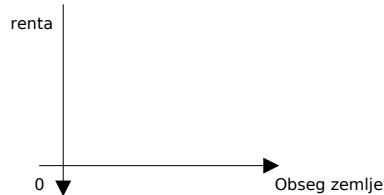
1. Definiraj rento!

Rente so dohodki lastnikov proizvodnih dejavnikov, ki izhajajo iz same lastnine Proizvodnih dejavnikov, ki so po svojem obsegu omejeni in jih ni mogoče širiti ali obnoviti.

2. Nariši trg zemlje!

3. S pomočjo grafa opiši povpraševanje po zemlji!

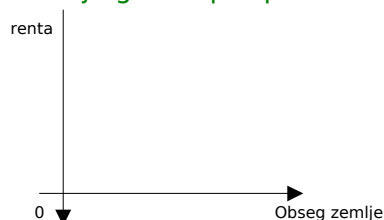

Po zemlji povprašujejo podjetniki.

ZNACILNOSTI:

- za tistega, ki vzame zemljo v najem je renta strošek, zato je ob višjih rentah povpraševanje manjše in obratno ($\uparrow \text{renta} \Rightarrow \downarrow D$)
- padajoče povpraševanje pa je tudi zaradi padajočega mejnega produkta (prva enota zemlje nam prinese največji mejni produkt, zato smo zanjo pripravljeni plačati največ; vsaka naslednja pa nam prinese manjši mejni produkt, zato smo za vse naslednje enote pripravljeni plačati manj)

4. S pomočjo grafa opiši ponudbo zemlje!

Ponujajo lastniki zemlje.

ZNACILNOST:

- ponudba je neelastična/toga
- višina rente na ponudbo ne more vplivati

5. Nariši ceno v kmetijstvu in ceno v industriji!

STROŠKI	DOBIČEK	⇒ CENA V INDUSTRIJI
---------	---------	---------------------

6. STROŠKI	DOBIČEK	RENTA	⇒ CENA V KMETIJSTVU
------------	---------	-------	---------------------

DIFERENCIALNA RENTA: to je renta za bolj kakovostno zemljo

ABSOLUTNA RENTA: dobijo jo lastniki vsakega zemljišča, tudi najslabšega

ZEMLJIŠČE	ABSOLUTNA R.	DIFERENCIALNA R
NAJSLABŠE		
RODOVITNO		

7. Kako stroški pridelave vplivajo na višino rente?

V bolj rodovitno zemljo bolj vlagamo, kot pa v manj rodovitno.

8. Naštej dejavnike, ki vplivajo na višino zemljiških rent!

- A. Potrebe po kmetijskih pridelkih
- B. Tehnični napredek
- C. Razvoj prometnih zvez in prevoznih sredstev
- D. Vključevanje novih zemljišč na drugih celinah
- E. Državna politika

9. Katere so ostale vrste rent!

To so še: rudniške, turistične, gradbene,...

10. Opiši ekonomski pomen rent!

- renta je dohodek od lastnine
- je nedelaven dohodek
- zagotavlja bolj racionalno uporabo redkih omejenih proizvodnih dejavnikov
- renta je ekonomski alokacijski inštrument

11. Definiraj obresti, obrestno mero!

OBRESTI: so cena posojilnega kapitala

OBRESTNA MERA: je cena za denarno enoto posojilnega kapitala

12. Kaj veš o obrestih v zgodovini?

Obresti so se pojavile v srednjem veku. Bile so zelo visoke=oderuške, to pa zato, ker ni bilo inflacije. Pri tem je imela pomembno vlogo cerkev, ki je posojala, saj je imela veliko denarja.

13. Zakaj je posojiljemalec pripravljen plačati obresti? Kdaj?

Posojiljemalec je pripravljen plačati obresti zato, ker sam nima kapitala, potrebuje pa ga za nadaljnja vlaganja in ima potem dobiček.

Primerja obrestno mero in profitno mero, in kadar je obrestna mera nižja od profitne mere se mu splača najeti posojilo.

14. Zakaj so obresti utemeljene?

Obresti so utemeljene, zato ker so posojilodajalci določeno obdobje brez tega denarja, začasno se odrečejo porabi tega denarja. Prevzamejo pa tudi neko določeno tveganje.

15. S pomočjo grafa opiši povpraševanje na trgu posojilnega kapitala (prihrankov)?

Povprašujejo posojilojemalci (gospodinjstva, država, podjetja ⇒ INVESTITORJI)

ZNAČILNOSTI:

- Za posojilojemalca so obresti strošek, zato je ob višji obrestni meri manjše povpraševanje in obratno
- Razlagamo pa lahko tudi s padajočim mejnim produktom (za prvo enoto kapitala smo pripravljene plačati največ, ker ustvari največji produkt, za vse naslednje pa smo pripravljene vedno manj plačati)

16. S pomočjo grafa opiši ponudbo na trgu posojilnega kapitala (prihrankov)?

Ponujajo posojilodajalci (gospodinjstva, banke; varčevalci, tiste osebe, ki imajo prihranke)

ZNAČILNOSTI:

- višja obrestna mera pomeni višjo ponudbo, ker obresti predstavljajo kapital (dohodek) in obratno

17. Kako se določi dolgoročna ravnotežna obrestna mera?

Dolgoročna obrestna mera se določi na trgu posojilnega kapitala, na osnovi ponudbe in povpraševanja (tam kjer se sekata).

18. Zakaj se obrestna mera skozi čas znižuje?

Razlogi za postopno zniževanje obrestnih mer:

- Vse večji obseg prihrankov prebivalcev (standard ljudi je vedno boljši, na račun tega ljudje lahko tudi več varčujejo, zato je večja ponudba in s tem manjša obrestna mera ($\uparrow S \Rightarrow \downarrow i$))
- Večja pravna trdnost in zaščita upnikov (tisti, ki denar posojajo so že zakonsko zaščiteni)
- Padanje mejne produktivnosti kapitala (več je kapitala, manj je vreden)

19. Kaj veš o cikličnem gibanju obrestne mere?

V današnjem času lahko ugotovimo, da se obresti ciklično gibljejo (vzponi in padci). Obresti se zvišujejo: v obdobjih negotovosti, z inflacijo (zelo visoka stopnja inflacije, denar izgublja vrednost), v obdobju konjunktura (ugodno stanje $\uparrow D$, $\uparrow p$, i narašča)

20. Opiši gospodarsko vlogo obresti!

Obresti so pomembne za ekonomske subjekte, saj opravljajo dve funkciji:

- Obresti spodbujajo ljudi k varčevanju
- Omejeno ponudbo kapitalnih dobrin obresti usmerjajo oz. alvocirajo v tiste projekte, ki so najbolj dobičkonosni (s tem vplivajo na izbiro naložbenih projektov)

21. Naštej in definiraj vrsti obrestne mere!

NOMINALNA: določi se na trgu, objavljajo jo banke.

REALNA: kaže dejansko ceno izposojenega kapitala (lahko tudi kupno moč)
Realna obrestna mera = nominalna obrestna mera - stopnja inflacije
($r_i = n_i - \text{st. inf.}$)

22. Naštej dejavnike, ki vplivajo na višino obrestne mere!

- Tehnološke spremembe
- Negotovost in pričakovanja
- Nihanja dohodkov

23. V čem se popolna konkurenca razlikuje od nepopolne konkurence?

V popolni konkurenci je večje število ponudnikov in povpraševalcev, blago je homogeno, proizvodni dejavniki so mobilni, predpostavka o racionalnem obnašanju ekonomskih subjektov velja. V popolni konkurenci je cena nižja kot v nepopolni konkurenci, prav tako pa so tržni deleži v nepopolni konkurenci večji. V nepopolni konkurenci je manjše število ponudnikov.

24. Naštej oblike nepopolne konkurence! Kakšen je tržni delež posameznega producenta v posamezni konkurenci?

- MONOPOLISTIČNA KONKURENCA: do 10%
- OLIGOPOL: od 30 do 60% (podjetje, ki doseže 40% tržni delež je dominantno podjetje)
- MONOPOL: 100%

25. Kakšne oblike (elastičnosti) je povpraševanje v nepopolni in v popolni konkurenci? Zakaj?

Povpraševanje v nepopolni konkurenci je neelastično, v popolni konkurenci pa je elastično, saj obstaja veliko substitutov.

26. Na podlagi 4 dejavnikov trga/konkurence opiši oligopol!

OLIGOPOL:

- nekaj ponudnikov (4-6; 6-8) in veliko povpraševalcev
- blago je včasih homogeno, običajno pa je nehomogeno, ločimo jih po blagovnih znamkah
- proizvodni dejavniki niso mobilni, obstajajo ovire (patenti, licence)
- ekonomski subjekti se lahko obnašajo racionalno

27. Ali posamezno podjetje pri svojih odločitvah upošteva ostale konkurente?

Ja, ker jih je malo.

28. Zakaj posamezno podjetje v oligopolu ne bo določilo previsoke ali prenizke cene?

Če je cena prenizka se zmanjša dobiček, propadejo producenti s previsokimi stroški, to pa privede v monopol.

Če je cena previsoka pa se poveča ponudba, saj obstoječi producenti ponudijo več, na trg pa pridejo tudi novi producenti, zato se poveča konkurenca. To lahko privede v popolno konkurenco, kjer pa je cena nižja.

29. Definiraj kartel in cenovno vojno!

KARTEL

To je oblika združenja, sporazumevanja v oligopolu. Dogovarjajo se o ceni in o tržnem deležu.

»CENOVNA VOJNA« ali »VOJNA CEN«

To je pojav v oligopolu. Eno podjetje zniža ceno, potem še drugo, ... Na račun tega podjetja s previsokimi stroški propadejo. Zgodi se lahko, da se oligopol spremeni v monopol.

30. Naštej in opredeli strategije oligopolista!

- A. strategija izločitve (skuša spremeniti oligopol v monopol)
- B. strategija prevlade (najmočnejše podjetje skuša prevzeti vodilno vlogo in vsiliti drugim tako razdelitev, ki mu ustreza)-danes zaradi zaščite potrošnikov prepovedana!
- C. strategija sporazumevanja (kartel)

31. S čim si konkurirajo producenti v oligopolu? Ali s ceno?

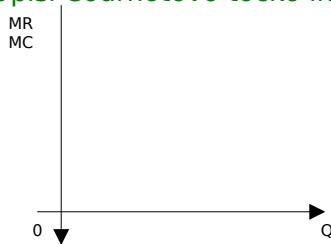
Ne. V oligopolu si producenti konkurirajo z kakovostjo, reklamo, spremembo embalaže, servisnimi storitvami,...

32. Na podlagi 4 dejavnikov trga/konkurence opiši monopol!

MONOPOL:

- samo en ponudnik in veliko povpraševalcev
- blago ni homogeno
- proizvodni dejavniki niso mobilni, obstajajo ovire za preseljevanje(velikost kapitala)
- ekonomski subjekti se ne obnašajo racionalno

33. Opiši Cournotovo točko in jo grafično prikaži!

To je točka, kjer so mejni stroški enaki mejnemu produktu($MR=MC$), točka, kjer monopolist doseže optimalno količino.

34. Zakaj monopolist ne povečuje svoje produkcije?

35. Naštej negativne ekonomske učinke monopola! (5-6)

- razsipnost z resursi
- manjša zaposlitev
- višja prodajna cena
- potrošniki izgubljajo del potencialnega produkta
- družba ne dosega največje blaginje
- izdelki slabše kakovosti

36. Kaj veš o protimonopolni politiki? Naštej tudi ukrepe države!

Država vodi protimonopolno politiko, s katero poskuša preprečiti nastanek monopola in preprečiti njegove učinke na blaginjo. Države omejujejo monopol z naslednjimi aktivnostmi: zagotavljanje čim lažjega vstopa novih podjetij, vzpostavljanje protimonopolne politike, zahtevanje razbitja monopolnih podjetij.

Ukrepi:nadzor nad cenami, podraževanje (nacionalizacija) podjetij, ustavljanje javnih podjetij, kazni (zaporne, denarne), zahteva plačila odškodnin,...

37. Primerjaj količino in ceno popolnega konkurenta z monopolistom!

Cena popolnega konkurenta je nižja od cene monopolista. Optimalna količina popolnega konkurenta pa je večja od monopolista.

